

költők állandó jelenléte mellett fiatalok bemutatására is vállalkozik, és tág teret enged a külhoni költészet népszerűsítésének, de nem feledkezik meg az elődökről, a hagyományok ápolásáról sem. A lap műmellékletein modern lengyel és külföldi művészek munkáit ismerhetjük meg.

Az áprilisi számot angolszász különszámnak is nevezhetnénk, mert majdnem mind a százötz oldalon angol és amerikai költők műveit, illetve róluk szóló írásokat olvashatunk. Az anyagot jelképesen Shakespeare szonettjei vezetik be.

Érdekes statisztikát közöl a *Poezja* májusi száma: Lengyelországban átlagosan 1000 példányban jelenik meg egy verseskötet (van olyan kezdő költő is, akinek könyvét csak 500 példányban adják ki). Ez azt jelenti, hogy abból az 1000 verseskötetből 34 000 emberre jut egy könyv. Az 1000 példány 3000 könyvesbolt, 8666 közönyvtár, 6249 szakszervezeti könyvtár, 31 981 iskolakönyvtár között oszlik meg. Az antológiák példányszáma magasabb, átlagban 2000 és 5000 között mozog. A klaszszikusoknak számító költők és közismert mai lengyel költők művei természetesen jóval nagyobb példányszámban jelennek meg.

A *Poezja* júniusi számában a költő Aleksander *Nawrocki* a szonettnek a magyar költészetben elfoglalt helyéről közöl rövid tanulmányt. A lapban Andrzej *Sieroszewski*, a Varsói Egyetem Magyar Tanszékének adjunktusa emlékezik Petőfire. A szép írás mellett Petőfinek több versét olvashatjuk *Nawrocki* és Aleksander *Rymkiewicz* fordításában.

A lengyel könyvkiadás legfrissebb kiadványairól tájékoztat a kéthetenként megjelenő *Nowe Książki* (Új könyvek). Az irodalmi, irodalomtörténeti, nyelvtudományi, filozófiai, természettudományi, történelmi, politikai, szociológiai, művészeti kiadványokról nem rövid tartalmi ismertetést, leírást olvashatunk, hanem élvonalbeli kritikások, szakemberek komoly, értékelő bírálatait.

A május 31-i számban Elzbieta *Cygielska* ismerteti Örkény Istvánnak idén Varsóban, *Macskajáték és más elbeszélések* címmel kiadott könyvét. Az elbeszéléseket Andrzej *Sieroszewski* válogatta és Camilla *Mondral* fordította.

K. I.

Románia

Román irodalom — magyar irodalom. Ismert igazság, hogy az egymás mellett élő népek közötti megértés talán legfontosabb kritériuma egymás értékeinek kölcsönös megismerése-megbecsülése. Ezt a folyamatot az irodalmi kapcsolatok ápolása kiváltképpen jól szolgálhatja. Román és magyar irodalmárok egymás felé való tájékozódásának szép hagyományai vannak, ezeknek a kapcsolatoknak a továbbszövéseben fontos szerepet játszhatnak és játszanak a romániai magyar irodalom képviselői. Az elmúlt év végén jelent meg *Beke György Tolmács nélkül* című könyve a Kriterion Kiadó gondozásában, ami kapcsolataink mai állásának regisztere tulajdonképpen. Nem is szólnánk e rovat keretében erről a kiadványról, ha a magyar eredetivel egyidőben nem látott volna napvilágot román változata is *Fără interpret* címmel, közvetítve így a magyarul nem értő román szellemi élet felé is az egymás értékeire és a közös hagyományokra figyelés igényét. 56 magyarországi, román és romániai magyar szellemi ember mondja el itt válaszként a riporter kérdéseire gondolatait együttélésről, magyar—román irodalmi és kulturális kapcsolatokról, a másik nép írójához fűződő személyes barátságáról. A beszélgetések közben fölvetett tervek, a kapcsolatok mélyítésére tett észrevételek a további tennivalók sokaságát érekeltetik. A lazán egymáshoz kapcsolódó interjúk mindegyikéből az évszázados

együttélés által összefont szálak erősítésének szándéka csendül ki. Ebben a rovatban Beke könyvének még egy további tanulsága jut eszünkbe. Milyen jó lenne hasonló interjúorozat magyar—szlovák, magyar—szerb, magyar—lengyel stb. vonatkozásban, egyszerre megjelentetve mind a két nyelven.

A kolozsvári *Tribuna* című román irodalmi hetilap szerkesztősége kerekasztal-beszélgetést rendezett a Tolmács nélkül tanulságairól. A beszélgetésen részt vevő írók kivétel nélkül melegen üdvözölték Beke vállalkozását, mindannyian nagy jelentőséget tulajdonítottak a könyvnek, mint olyan alkotásnak, amely az irodalmon túl segíti a népek közeledését (1973. ápr. 5.).

Emil Isac — Az új eszmék tribunusa. Ugyancsak a *Tribuna* tájékoztatót a január 25-i számában *Ion Brad* ilyen című könyvének megjelenéséről. A hazájában elsősorban költőként számon tartott kolozsvári szerző a kiváló román költő és újságíró életútját naplószerűen kíséri végig, szellemi horizontjának kialakulásától 1954-ben bekövetkezett haláláig. A szintén Kolozsváron élő és alkotó Isac, aki a modern román költészet egyik úttörőjének tekinthető, közéleti tevékenységével is jelentős részt vállalt a román nép fölemeléséért folytatott küzdelemben, ugyanakkor mindig példamutató következetességgel vette védelmébe a többi, Erdélyben élő nép érdekeit is. Mint a magyar nyelv és irodalom kiváló ismerőjének komoly szerepe volt a román—magyar irodalmi kapcsolatok ápolásában, a két nép közeledésének előmozdításában. Ezt leginkább Adyhoz, majd később Babitszhoz fűződő viszonya példázza. A gazdagon dokumentált számos új adatot hozó könyv néhány irodalom- és kapcsolattörténeti szempontból különösen érdekes részét — rövid ismertetéssel együtt — *A Hét* közölte folytatásokban (1973. 3—7. szám), mintegy ízelítőül a mű remélhető magyar kiadása előtt.

Irodalmi évfordulók. 125 éve született Ioan Slavici (1848—1925), a nagy román realista író. Ebből az alkalomból valamennyi román folyóirat fölidézi a hányatott sorsú író markáns alakját, küzdelmes, buktatóktól sem mentes pályájának alakulását. A *România Literară* című hetilap január 25-i számában *Alexandru Piru* veszi sorra Slavici jelentősebb alkotásait, *Maria Luiza Cristescu* pedig „Egy modern regényíró” címmel elemzi az erdélyi származású s magát élete végéig erdélyinek valló író legsikerültebb művét, a *Marat* (Kacsó Sándor ültette át magyarra „Anyja lánya” címmel). A Román Írószövetség havi folyóirata, a *Viața Românească* januári számában hosszabb tanulmányt szentel Slavici életművének (Ioan Crețulescu: Slavici tanulsága). *Petőfi Sándor* születésének 150. évfordulójára ünnepélyes keretek között emlékeztek januárban a bukaresti Nemzeti Színházban. A Román Írószövetség és a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsa közös emlékeztet szervezett. *Laurențiu Fulga*, az írószövetség első alelnöke nyitotta meg az ünnepséget, ezután román és romániai magyar írók tisztelegtek nagy költőnk emléke előtt: *Adrian Păunescu*, *Eugen Jebeleanu*, illetve *Lászlóffy Aladár* és *Méliusz József*. Jebeleanu, a kitűnő Petőfi-fordító fölolvasta erre az alkalomra írt poémáját is. Lapozgatva a román irodalmi folyóiratokat, rövid tallózás után kitűnik, hogy nincs olyan orgánus, amelyik legalább egy Petőfi-fordítással ne adózott volna emlékének. A kéthetente megjelenő kolozsvári *Steaua* idei 1. száma például hat cikket, valamint két versfordítást tartalmazott. *Aurel Rau* azt fejtegeti írásában, hogy bár Petőfi elsősorban a magyaroké, de lírájának változatlan erejű lobogása és 1848-as szerepe az egész emberiség szívében helyet biztosít számára. *Mihai Beniuc* arról vall, hogy milyen életre szóló hatással volt rá Petőfi költészete. *Gavril Soridon* Petőfi román fogadtatásáról ír, Iosif Vulcantól, Ștefan Octavian Iosifon, Octavian Gogán keresztül egészen a máig: Mihai Beniucig és Eugen Jebeleanuig veszi sorra fordítóit, egyben a román líra kiemelkedő alakjait.

A *Tribuna* és a *România Literară* több alkalommal visszatér Petőfihez, ezek a folyóiratok is közölnek fordításokat, méltatják a költő világirodalmi jelentőségét, bemutatják román fogadtatásának útját. A bukaresti *România Literară* január 4-i száma gazdag Petőfi-anyagot tartalmaz, Mihai Beniuc itt a költő életművéről ír versfordításai mellett; egy későbbi számban *Nicolae Balota* elemzi költészetének néhány vonását.

Hogy teljes legyen a kép, említsük meg még a Viața Românească januári mellékletében és a jași-i irodalmi folyóiratban, a *Convorbiri Literare*-ben (1973. jan. 15. sz.) megjelent Petőfi-fordításokat.

Madách Imre születésének 150. évfordulója sem maradt visszhangtalanul a román irodalmi folyóiratokban. A kolozsvári *Steaua* 1973. 4. számában Gavril Soridon ismerteti drámáirónk legfontosabb műveit A megdicsőült vesztes (Un înfrînt glori-ficat) című cikkében, s Az ember tragédiája központi helyet foglal el elemzésében. Hírt ad az évfordulóról a bukaresti România Literară is. De a legjelentősebb Madách vonatkozású eseménynek kétségkívül a *nagybányai román Állami Színház* terve ígérkezik. Az ember tragédiáját akarják színre vinni — első ízben románul. Octavian Goga nagyszerű fordítása teszi a színházi bemutatót lehetővé, továbbá Rappaport Ottó rendezői közreműködése, aki már Kolozsváron a magyar színházban rendezte a Tragédiát.

Octavian Goga neve szemlénkben mint műfordító fordult több alkalommal elő, a román Nagyvilág, a *Secolul 20.*, idei 2. száma közöl részletet *Domokos Sámuel* budapesti egyetemi tanár Octavian Gogáról írott könyvéből (O. G., a költő és a műfordító. Bukarest, 1972.) *L. Voita* fordításában. Magát a könyvet *Nicolae Balota* ismerteti a román olvasók számára.

Külföldi folyóiratszemle című rovatában a marosvásárhelyi román írók havi folyóirata, a *Vatra*, rövid ismertetések formájában rendszeresen figyelemmel kíséri a magyar folyóiratokat, az idei év 4. számában sorra került a Tiszatáj is, a januári és a februári szám néhány írásáról tájékoztatta olvasóit.

K. B.

Szovjetunió

A *Zvezda* 1973. júniusi számában jelent meg Leonyid Frolov *Rakodómunkások* című elbeszélése. Hősei hétköznapi emberek, akik az ország különböző tájairól a jobb kerestet reményében verődtek össze egy brigádba. Ahány brigádtag, annyi emberi sors. Napközben a munkában egyik a másikat ejti ámulatba erejével, ügyességével, rátermettségével. Az esték azonban semmittevással telnek a munkásszálláson, a kis falu, Haranoja vasútállomásának rakodómunkásait az unalom gyötri. A fiatalabbak még csak elfoglalják magukat valahogy, el-eljárnak a falubeli lányokhoz, az idősebbek azonban vodkába ölik minden vigalmukat és keserűségüket. Az egyhangú életet két új brigádtag érkezése teszi egy rövid időre színesebbé, van kikkel élcelődniük. Ez sem tart azonban sokáig, hiszen a két jövevényt gyorsan befogadja a brigád. A nehéz sorsú Pozsarszkij előtt — ő az elbeszélés talán legkevésbé szimpatikus hőse — egyszerre megcsillan egy új és jobb munka lehetősége a távoli Szibériában.

A brigád azonban nem engedi el Pozsarszkijt, elég a vándorlásból, dolgozni és élni kell. Pozsarszkij marad, és a régi helyén próbál mindent újrakezdeni.

A *Voproszi Lityeraturi* 1973. májusi számában Alekszandr Adamovics minszki kritikus és A. Cvetkov polémiáját olvashatjuk Vaszil Bikov legújabb háborús elbeszéléseiről. A nálunk is jól ismert és nagyrabecsült belorusz író olyan kitűnő elbeszélésekkel és kisregényekkel hívta fel magára a magyar olvasók figyelmét, mint az Alpesi ballada, Harmadik rakéta, a Halottaknak nem fáj, Obelisz. Bikov eddigi életművét a szovjet kritika nagyra értékeli bár, ugyanakkor rámutat elbeszéléseinek problematikus vonásaira is. Vaszil Bikov háborús kisprózájában olyan kérdésekkel viaskodnak író és hőse, amik túlmutatnak a háború feltette erkölcsi kérdéseken. Helyesen veszi észre Adamovics, hogy a háború realitása Bikov tolla alatt nem